

Олена КОЖОЛЯНКО

ЗАПРОШЕННЯ ГОСТЕЙ У ВЕСІЛЬНОМУ ОБРЯДІ УКРАЇНЦІВ, МОЛДАВАН ТА РУМУНІВ БУКОВИНИ

Серед весільних обрядодій важливе місце займав процес запрошення на весілля. Церемонія запрошення гостей на весілля включала урочисте виряджання дочки (сина) на село в супроводі дружок (бояр), власне запрошення гостей, віддячення (грішми, прядивом) і частування наречених. На весілля кликали близьких і далеких родичів, друзів, сусідів, а в минулому, напевне, все село, в чому виявлялося громадське схвалення створення нової сім'ї. Цей звичай відображено в обрядовому фольклорі. Не прийнято було запрошувати гостей під час випадкової зустрічі на вулиці. З приводу цього в народі широко побутувало прислів'я: *«Просили на дорозі, щоб не були на порозі»*. Молоду під час запросин родичі полотном, рушником, повісом, куркою [4, с. 203].

Запрошення на весілля робили за тиждень, а в окремих буковинських селах за день до весілля. В українських селах Буковини запрошували на весілля по-різному. У селах Прутсько-Дністровського межиріччя, а також у рівнинній частині Вижниччини це завдання виконує молода з дружками, а від молодого – дружки молодого. Якщо гуляється спільне весілля молодого і молодой, то запрошувати на весілля ходять дружки молодого. Наприкінці XIX ст. обряд запросин на весілля розпочинався з того, що весільний староста просив у батьків молодой благословення на те, щоб молода зі своїми дружками йшла у село запрошувати гостей на весілля [6, с. 193]. Виходячи з дружками з дому, молода починає шлях запросин в напрямі руху сонця, хоча пізніше вона може й змінити цей напрям. Ідучи вулицями села, дівчата співають відповідних до нагоди пісень про мету їхньої подорожі. Передусім вони йдуть до священика і дарують йому хліб спеціальної форми, оздоблений червоними стрічками та ягодами калини. Одночасно молодий так само ходить по селу в супроводі товаришів та рідних і від себе запрошує на весілля. Але його кортеж не має тієї урочистості, яку має кортеж нареченої. Іноді трапляється, що молода зі своїм товариством зустрічається на вулиці з молодим та його кортежем; молоді наближаються один до одного й цілуються. Хоча в більшості сіл молоді намагалися не зустрічатися під час за-

прошення гостей на весілля. Так, у селі Суховерхів Кіцманського району зустріч молодого і молодої на одній дорозі вважалася поганою прикметою й означала погане подружнє життя [8, 1999. Т. 25, с. 6]. У селі Довгопілля, коли батьки, поблагословивши сина тричі, пускають його через поріг у село на запросини, свашки співають: / *Мамка синка споріжсє / Тай у село відправ'єс / З сілев, хлібом, колачами, / З молодими дружбочками. / Иди, сину, по рідочку / Та по близьких сусідочках, / Шоби тя благословити, (2) / На вінчане запросити, / Й на весілля приходити.*

В кінці XIX – на початку XX ст. у більшості сіл Буковини запрошувати гостей на весілля починали у четвер. Перш за все, вранці молода, одягнувши вишиті сорочку і горботку, віночок з різнокольорових квітів на голову і різнокольорові стрічки, які лягали на плечі й досягали колін (так звані коди), йшла просити собі дружку. З двома калачами вона приходила до неї додому (здебільшого це була близька родичка, двоюрідна сестра, молода дівчина) і просила її, щоб та йшла їй за дружку. Дружка мала вдягти такий самий одяг, лише без вінка, і йти разом з нареченою до її дому. Вона вважалася першим гостем на весіллі. З тим калачем, який вона одержала від молодої, дружка підходила до матері молодої і говорила: / *В щасливу годину, / Як почали, так і скінчити, / Здорово та весело!* Перед тим, як іти запрошувати інших гостей, низько вклонившись, молода з дружкою звертались до матері: *«Благослови, мати, вийти з цієї хати, село обходити, усіх обпросити»*.

В першу чергу на весілля запрошували священника, при цьому він отримував від дружок горілку, курку та два колачі (у формі вінка) в подарунок [9, с. 282]. Потім молода разом з дружкою йшла кликати на весілля решту гостей. Спершу намагались йти кликати в хату до щасливого подружжя. Входячи до хати, дружка говорила такі слова: *«Просили вас тато і мама, молода і я вас гарно прошу, щоб ви прийшли на весілля!»* За нею молода промовляла аналогічні слова [8, 1999. Т. 18, с. 6].

За звичаєм, просили усіх, не минаючи жодної хати в селі, й обов'язково всіх членів певної сім'ї персонально. Заходячи в хату, говорили такі слова: *«Просили вас тато, мама і я вас файно прошу, щоб ви прийшли до нас на весілля»*. Якщо в хаті були дівчата і хлопці, то додавали: *«Марійку та Оксанку до вінка, Василя – на браму»*. Це означало, що в п'ятницю будуть шити вінок, а після вінка – прикрашати ворота. Якщо не заставали хазяїв дома, то крейдою писали на воротах: *«Був молодий (Була молода)»* [8, 1997. Т. 28, с. 8]. Так запрошують усіх осіб, що їх бажають бачити на весіллі. В малих селах не минають жодної хати, щоб не зайти й не запросити на весілля. Молода

спочатку низько кланяється аж у ноги тому, кого вітає. Потім говорить: *«Мій батько, моя мати й я ласкаво просимо вас прийти до нас, побувати на нашому весіллі»* [6, с. 194].

Цікавий звичай під час запросин знаходимо у Кайндля [9, с. 282]: ...Після того, як дружки запросять господарів дому, вони їм вклоняються, обмінюються з ними поцілунками, при чому цілують руку як старим, так і молодим, в цей же час, перші цілують їх у лоб чи волосся, а останні – цілують їм руку (при цьому часто відбуваються так, що під час швидкого здійснення цієї дії, люди зіткаються лобами) [9, с. 282]. Перед виходом молодої з хати запрошених нею на весілля господарів, їй дарують дарунки, звичайно шматок полотна, рушник, курку чи хліб, що їх носять з собою під час запросин дружки молодої, які з нею ходять. В окремих випадках молодій додають трохи дрібних грошей. Коли в родині є дівчина, вона пристає до кортежу, як тільки її запросять, і таким чином кортеж стає все чисельнішим [8, 1997. Т. 28, с. 4].

Запросивши всіх гостей, дружки з молодою приходять додому. Сумно їм за подружкою, жаль давати її на чужу стороньку. За звичаєм, старша дружка співає пісню для молодої: */ Заплакала старша дружка, / Заплакали обі: / Чи не жаль си віддавати, / Товаришко, тобі? / Ой чи жаль, та й чи не жаль, / Не можу сказати, / Як си будеш віддавати, / Сама будеш знати. / Товаришко й товаришко, / Як ми добре жили, / Мали зерня із горшка, / Ми ся поділили (2). / А куди ми дві ходили, / Ми си не сварили (2). / Лише одним легіником / Ми не поділили* [8, 1997. Т. 14, с. 2-3].

Коли було запрошено всіх гостей і молода з дружками повертались додому, дружки співали: */ Благослови мати, / Нам до хати зайти / Та з нашою молодою вечір провести. / Ой у саду, саду вишенька зів'яла, / Там де наша молоденька та з нами співала / Ой у саду, саду вишенька зів'яла, листячко опало, / Та й ми з твоїм дівуванням та вже й розпрощаймось. / Ой летить зозуля, да вишеньки верне, / Та вже твого дівування ніхто не поверне. / Ой закотилось сонечко он там за горою, / Та розстаюся, моє дівування, ой та навіки з тобою* [8, 1997. Т. 15. с. 4].

З середини ХХ ст. у звичаї запросин на весілля відбулись деякі зміни. У більшості населених пунктів рівнинної та передгірної зон Буковини стали запрошувати за тиждень до обряду весілля.

На Буковині з особливою шаною запрошували на весілля весільних батьків. Так, у селі Митків вінчальних батьків молоді запрошували так: *«Ми просимо вас, батько і матко, і наші родичі, щоб ви нас звінчали, щоб нам не відказали!»*. При цьому молодята три рази вклонялися, цілували батькам руки і давали їм калачі. Вінчальні батьки повертали ті два калачі і на них клали невеликий подарунок на знак

згоди, потім запрошували своїх майбутніх фінів за стіл і частували [8, 1997. Т. 28, с. 6] (на Буковині вінчальні батьки називають молодих фінами). У селі Млинки Хотинського району ввечері наречений з нареченою, а також зі старшими дружною й дружкою беруть з собою калачі і йдуть просити вінчальних батьків. Зайшовши до хати, молоді кажуть: *«Прийміть від нас калачі, від Бога великі, від нас малі»*. Вінчальні батьки дякують і пригощають гостей [8, 1997. Т. 15, с. 4].

Після того, як всіх гостей запрошено, дружби разом з молодим, а дружки разом з молодою йдуть додому, де їм накривають стіл. У подяку за те, що ходили запрошувати на весілля, молода дає дружкам, а молодий – дружбам калач [8, 2000. Т. 2, с. 4]. У с. Кадубівці рівнинної зони Буковини, за попередньою домовленістю, молоді зустрічалися і разом йшли до вінчальних батьків, в дім молодого і, нарешті, до молодої. В кожній домівці відбувалось частування. В батька та мати молоді сідали за стіл разом, а в молодого лише молода сідала за стіл з дружками. Молодий зі своїми родичами пригощав молоду. В домі молодої все відбувалось навпаки – молода пригощала гостей [8, Т. 16, с. 7]. Під час запрошення гостей дружки виконували весільні обрядові пісні, в яких оспівувалися і звеличувалися молоді, звучав мотив розставання з дітьми чи парубкуванням [6, с. 197]. Так, на Хотинщині, у селі Доляни, перед тим як йти на запросини, дівчата співають: */ Ой глянь, моя матінко, / Та на мене, / Чи не болить серденько в тебе, / Що наділи вінок на мене?* Коли молода заходить до хати, де має запрошувати гостей, вона тричі вклоняється і говорить: *«Просили батько, просила мати, і я прошу: приходьте на хліб, на сіль – на весілля!»*. Господарі відповідають: *Спасибі батькові і мати, спасибі і тобі, молода, / Що нашої хати не обминула. / Щастя тобі весілля відбутися і в новій родині щасливою бути!* Після запросин молода з дружкою повертається додому. Дочка каже матері: *«Ми все село, моя мати, обходили, всю родиноньку обпросили, всю нашу родиноньку, ще найменшу дитиноньку»* [8, 1993. Т. 2, с. 4].

В більшості досліджуваних нами сіл, коли молоді виходять з дому і йдуть у село кликати на весілля, то батьки їм услід кроплять дорожку свяченою водою, посипають житом, цукром, дрібними грішми. В деяких селах Хотинського району (Малинці, Грозинці), коли йдуть кликати на весілля, то дружки з дружбами-ватажелями несуть горілку і калачі, а молодий і молода несуть невеликі чарки, перев'язані червоними стрічками й обвиті білими хустинками [8, 1992. Т. 1, с. 12]. У селі Шилівці Хотинського району, якщо сина чи дочку господаря запрошують у дружби, то вони мають прийти на обрядодії в суботу, а якщо просто в гості, – то в неділю. Коли наречений або наречена виходять з хати, господарі дякують їм за запрошення. Виходячи з хати, наречений (наречена) подають руку господарю і той дає їм в

руку гроші. Хрещеного батька запрошують на весілля з великими калачами, за які він платить гроші [8, 1993. Т. 4, с. 4]. У селі Суховерхів Кіцманського району господарі, яких запрошували на весілля, вітали молоду і припрошували сісти у їхній хаті, оскільки, за повір'ям, у цьому випадку й до цієї хати швидше прийдуть старости. А якщо в хаті не було дівчат, – то щоб добро сідало. Посидівши хвилинку, молода з друзками піднімалися, і старша дружка промовляла: *«Просили вас мама і неньо, молодий і молода, і я вас файно прошю, аби ви прийшли до нас у вісіле»*. За нею просила друга дружка, а потім молода, кажучи ці ж слова, тільки в кінці називала дату весілля. Господарі дякували друзкам і молодій, даючи їй гроші чи якийсь подарунок (хустку, рушник тощо): *«Від нас мало – від Бога багато»*. Молода дякувала і складала все те у тайстру (торбинку), яку носила старша дружка. Молодий з дружками запрошував на весілля такими ж словами, йому так само дякували, але їх запрошені не обдаровували, тому вони не носили тайстру [8, 1999. Т. 25, с. 6-7]. У селі Шишківці Кіцманського району на весілля запрошують наступними словами: */ Просили вас батько і мати, / До нас на весілля прийти погуляти. / І ми вас просимо з хлібом та сіллю, / Приходьте, будь ласка, до нас на весілля* [8, 2004. Т. 1, с. 1]. У селі Шипинці цього ж району на весілля запрошували всіх дорослих членів певної сім'ї персонально такими словами: */ Просили вас неньо, мама, молодий / І я вас файно прошю, / Прийдіть до нас на весілля. / Ви, тітко – у свашки, / Вуйко – на весілля, / Марійка – у дружки, / А Василько – у дружби. Господиня відповідала: Дякуємо неневі, мамі і молодим, що запросили на весілля. / На тобі це полотно, будеш шити молодому сорочку* [8, 1999. Т. 26, с. 5]. У придністровському селі Кострижівка за два дні до весілля наречена брала калачі і йшла до своїх сестер чи подружок, заходила до хати і казала: *«Просили тебе тато, мама і я тебе прошю, щоб ти пішла мені за дружку»*.

За день до весілля наречена з двома друзками ходила по селу і запрошувала на весілля. В XIX ст. запрошували усіх жителів села. Якщо молода обминула якусь хату, то господарі могли проклясти її словами: *«Аби ти ще раз віддавалася і нас запросила»* [8, 1997. Т. 14, с. 3]. У селі Витилівка Прутсько-Дністровського межиріччя молодий з друзками, заходячи до хати, запрошував так: *«Просили вас батько та мати, і я вас файно прошю, аби прийшли до мене на весілля»*. Запрошений бере рушник, який, за звичаєм, має дати молодому після запрошення, і промовляє: *«Дякуємо батькові, мамі і тобі, що ти нас запрошуєш на весілля»*. Даруючи молодому рушник, господар каже: *«Бери, це тобі на першого господаря»* [8, 1997. Т. 5, с. 4]. У селі Ставчани Кіцманського району молода носить з собою повісмо (нитки з конопель) і пов'язує на воротах у тих людей, яких не було вдома, щоб вони знали, що їх приходила запрошувати молода на весілля [8, 2002. Т. 1, с. 6]. В бага-

тох припрутських селах Буковини (Стрілецький Кут, Ревне) у суботу вдома у нареченої збираються ватажки та дружки, друзі нареченої, зазвичай однакова кількість ватажків та дружок. Останні «помічають» ватажків квітами, хусточками: з лівого боку зав'язують їх на руку або чіпляють на груди. У XIX – на початку XX ст. ватажки мали дерев'яні топірці, до яких прив'язувалися хусточки та квіти. Потім їх саджають за стіл і частують. Обирається старший ватажок, який керує весіллям. Ватажки розходяться запрошувати гостей. Традиційне запрошення на весілля відбувалося таким чином. Заходячи в дім, ватажок говорить: *«Вас запрошують молоді, їх батьки, посажені батьки та я на завтра на весілля до ... (вказує до кого), а післязавтра на "пропій" (приходить, хто хоче, та продовжує святкувати весілля і в понеділок) на таку-то годину, в тому-то місці»*. Запрошені дякують ватажку [6, с. 200]. Після того, як всіх запросили, ватажки збираються в молодого та «рапортують», що зроблено. Молодий їм дякує та частує. У селі Черешенька Вижницького району у п'ятницю після обіду у молодого (молодої) збираються дружки (дружки), молодь. Кожен дружба (дружка) приходить з двома калачами, зав'язаними у білу плятину (хустку). Дружба (дружка) розв'язує хустку, просить молодого (молоду) прийняти їх, шанобливо вклонившись. Молодий (молода) дякує, приймає калачі, цілується з гостями і запрошує до хати. В хаті молодь співає пісню: / *Казав ти мені, кленовий листочку, / Що не маєш обпадати, / Казав ти мені, рідний батьку (рідна ненько), / Що не маєш віддавати...Або: / Ой куди, молоденька (молоденький), ся збираєш, / Що так красно головоньку вбираєш?* З приходом останнього дружки (дружки) всіх запрошують до столу, щедро частують. Після цього дружки (дружки) дякують за гостину і вирушають з молодим (молодою) просити на весілля. Мати молодого (молодої) дає їм по калачеві. Кожен перев'язує через отвір у калачі білу хустку і бере у праву руку. В молодого (молодої) і старшого дружки (дружки) цих калачів по два. Виходячи з хати, співають: *Доріжечками, кладочками, / Там йде молодий, (2) / Там йде молода (2) / З своїми дружечками / А павочки у три рядочки / Зозулька попереду / Павочки собі защебетали, / Зозулька закувала. / Дружечки собі та й заспівали, / Молоденька заплакала. / Дружечки собі та й заспівали, / Бо тепер їм до того. / Молода собі та й заплакала, / Та вона має чого. / Иди, іди, моя доню, не барися, / Та й додому ще з-за сонця повернися.* Перед заходом сонця дружки молодого й дружки молодої збираються в домовленому місці, розламують свої калачі і всіх частують [8, – 2000. – Т. 7, с. 11].

У селі Верхні Луківці передгірної зони Буковини на запросини дружки і дружки несли з собою горілку й калач. Якщо господар випив горілки, то він обов'язково приходив на весілля, якщо не пив, то не приходив [8, 1997. Т. 25, с. 5]. У селі Мілієве цієї ж зони запрошу-

вати до себе на весілля молода починала у вівторок. У той час, коли молода збиралась йти запрошувати гостей, для неї співали такі пісні: *Вставай, вставай, молоденька, на ноги, / Бери свої воріженьки під ноги. / Гей у село, молоденька, у село, / Щоби було годиноньці весело. / Ой червона калинонька гілля гне, / А вже наша молоденька в село йде. / Ой червона калинонька з кранками, / Файна наша молоденька з дружками. / Ой червона калинонька, багрів цвіт, / Засіяла молоденька на весь світ.* Коли молода виходила з хати, рідні й сусіди наспівували: *Прошу до мене, / Близькі й далекі, / Дам я вам їсти й пити, / Лиш перестаньте, (2) / За мене говорити. / Лиш перестаньте, (2) / За мене казати, / Бо я з милим йду, (2) / Уже газдувати.* Молода в цей день запрошувала лише сусідів. Вона частувала дітей весільним калачем. Господарі дому теж щедро пригощали молоду. Після цього присутні виконували традиційний танець **гуцулка** [8, 1999. Т. 6, с. 2]. У селі Мариничі (Путильщина), коли молодий йде на запросини (на кликання), всі присутні йому співають: */ Ой червона калиночка гіле гне, / А молодий Василечко поклін б'є, / Перед Дудиком і мамков злегенька, / Шо вни єго вихохали змалечку. / Шо вни єго змалечку годували, / Вид вогню та й вид води встерігали, (2) / Та й барвінковий віночок придбали. / Закувала зозулечка над ставом, / Виріжеї мамка сина у село, / Будеш синку ба й по селі ходити, / Родиночку на весіль просити. А молодій співають так: / Ой ступила молоденька з порога, / Та бувайко моя мамко здорова, / Та не плач-ко моя мамко за мною, / Бо не всьо я забираю з собою, / Бо не йду я рідна мамко косити, / А йду гостей на весіле просити. / Ой червона калиночка гіле гне, / А вже наша молоденка в село йде, / Та буде вна по селу ходити, / Та й до себе всю родину просити. / Мамка доню споріжеї / Та й у село виріжеї, / З солев-хлібом, колачами, / З молодими дружечками, / Иди доню по родочку / Та й по близьких сусідочках, / На вінченє запросити, / На весіле приходити.* А коли молода, йдучи на запросини, виходила з подвіря, для неї співали: */ Журилиси ворижечки, / Журилиси люди, / Шо на моїй головочці, / Вінчика не буде. / Прийшла така годиночка, / Шо я вінчик ношу, / І всіх добрих сусідочків, / На весіле прошу. / Прийдіт, прийдіт сусідочки, / Буду вас приймати, / Прийдіт, прийдіт добрі люди, / До моєї хати* [8, 2004. Т. 2. с. 7].

На Буковинській Гуцульщині (Путильщина), йдучи на запросини, дружби беруть горіхи, горілку і з тим виходять за князем (молодим). Спочатку йдуть до священика, якому передають калач і гуску солі, щоб просити благословення і кликати на весілля. Від священика йдуть до родичів і знайомих запрошувати на весілля. Дружби йдуть з князем, а дружки – з княгинею. Запросини звучали так: *«Просили тато, просили і мама, просит пан молодий (молода) і ми просимо, шо-сте були ласкаві приходите сегодни на зачінанє, увечіріх на зводици, на весіль,*

на пропій». На це домашні їх віншують, а на відході говорять: «*Idim zdrowi!*» Так ходять запрошувати аж до вечора [8, 1998. Т. 3, с. 5].

Традиційним у буковинському українському весіллі було відвідання нареченими цвинтаря і вшанування померлих родичів. Так, у селі Топорівці рівнинної зони Буковини молода в суботу напередодні вінчання у весільному вбранні разом зі своїми друзками та в супроводі музик іде на цвинтар. Музики виграють маршову мелодію, а молода, зустрічаючи по дорозі односельців, вклоняється їм. На цвинтарі музики перестають грати, а молода кланяється могилам своїх померлих родичів і просить благословення. Так само вирушає на цвинтар у суботу і молодий, щоби вклонитися своїм померлим родичам [8, 2004. Т. 20, с. 8].

Повертаючись додому окремо один від одного, молодий і молода відвідують домівки своїх близьких родичів і запрошують їх на весілля (дідусів і бабусь, братів і сестер, дядьків і тіток, які живуть окремо в межах села). Подібна обрядодія в кінці XIX – першій половині XX ст. мала місце в більшості сіл Буковини.

Дещо відмінним від українського було запрошення гостей на весілля у весільному обряді молдаван і румунів Буковини. У молдавських та румунських селах мав місце звичай, коли ходили запрошувати батько молодого і молодої, а також весільний свідок-староста. Зміст запрошення був таким: «*Vă poftim să luați parte la nunta copiilor noștri (finilor) la ora și familia cutare*» («Просимо вас взяти участь у весіллі наших дітей (наших фінів). У такий-то час, такої родини»)

У молдавських селах Балківці, Ванчиківці, Костичани Нижнього Буковинського Попруття запрошення на весілля відбуваються за день до шлюбного дня весілля. Запрошують з боку молодого родичі його батьків і з боку молодої – так само родичі її батьків. Запрошують лише чоловіки. Молодь на весілля запрошують хлопці-друзби (ватажели). Запрошують і з боку весільних батьків-нанашок – відповідно родичі останніх і теж чоловіки.

Ось декілька текстів запрошень: *Mirele nostru vestit / Eri prin mine v-a poftit, / Să faceți o cale ș-o cărare / Pân-la curtea dumisale / La un scaun de odihnă / Și mai multă voie bună. / Că și el de multe or / Vă va sta într-ajutor. / Eu sunt sol împărătesc / La curtea lui vă poftesc / Și dacă mă veți asculta, / Cușma din cap mi-oi lua, / Pân-la pământ m-oi pleca, / Pe Dumneavoastră v-oi ruga, / Să faceți bine să veniți, / Dar să nu bănuți.* (Наш відомий жених / Запросив через мене вас / Прийти до його дому / На відпочинок, / Бо й він вам допоможе, / Коли матимете потребу. / Я царський посол, / До його фортеці / Запрошую, / І якщо мене послухаєте).

Stăpâni de casă, / Poftim, mă rog, până afară să iasă! / Iaca s-a rugat socrul mare și soacra cea mare, / Cuconul mire și cuconița mireasă / Și eu

- / *Poftim cu fete, cu feciori / Să ne fiți de ajutor!* (Господарі хати, / Прошу вийти на вулицю! Ось попросили батько й мати жениха, / Молодий і молода, / І я теж – / Просимо з дівчатами і хлопцями / Прийти нам на допомогу!)

Gazdă, gospodari! / S-a rugat cuconul mire / Și cucoana mireasă, / Și noi binevoitori / Poftim la nuntă! (О разди, господарі! / Попросив пан молодий, / І панночка молода, / І ми просимо – / Запрошуємо на весілля!)

В окремих районах Буковини існував звичай відправляти на запросини гостей кінний кортеж молодого в супроводі друзів [3, с. 86]. Так, у селі Динівці Новоселицького району на весілля запрошують у суботу. Молода разом зі своїми дружками йде запрошувати своїх гостей. Молодий разом з двома друзями на конях їздять по селу і запрошують своїх гостей. Молодий з друзями в'їжджають на конях на подвір'я і говорять: *Cine-i gospodar de casă / Poftim nuna-n prag să iasă* (Хто господар дому? Просим вийти на подвір'я) [8. 1996. Т. 10, с. 10]. У селі Черлена, запрошувати на весілля починають з весільних батьків (*nunii mari*). Батьки молодих печуть пару калачів, солодоші, беруть пляшку і ввечорі призначеного майбутніми весільними батьками дня йдуть у супроводі молодих їх запрошувати.

Починаючи з середи, запрошують решту гостей. Якщо особа, що запрошує, з боку молодого, то він каже: *«Va poftit socrul cel mare la nunta feciorului»* («Запросив вас батько молодого на весілля свого сина»). А якщо той, що запрошує, – з боку молоді, то каже: *«Va poftit socrul cel mare la nunta fiicei»* («Запросив вас батько молоді на весілля своєї дочки») [8. 1999. Т. 11, с. 4].

У селі Несвоя весільне свято починали дружби, пов'язані рушниками, вони ходили по селу, запрошуючи людей на весілля: *I-au rugat jurâna mireasă (ori mirele) / Cu părinții de casă / Și eu – poftiți, vă rog / La veselia noastră!* (Просила наречена (або наречений), / Батько й мати, / І я запрошую вас, будь ласка, / Завітайте на весілля) [8. 1999. Т. 17, с. 8]. У селах Синівці і Дубівка Глибоцького району на весілля запрошують дружки: *Va poftit mirele și mireasa / Nunii cei mari / Și socrii cei mari / Dacă aveți bună plăcere / Să veniți mâine la nuntă!* (Запрошують вас молоді / Наречений і наречена, / Батьки і вінчальні батьки молодих: / Приходьте завтра на весілля!) [8. 1995. Т. 11, с. 5; 1995. Т. 12, с. 4]. У селі Нижні Петрівці Сторожинецького району в суботу вдома у нареченої збираються ватажки та дружки, друзі нареченої. Зазвичай однакова кількість ватажків та дружок. Останні «помічають» ватажків квітами, хусточками: з лівого боку зав'язують їх на руку або чіпляють на груди. У XIX – на початку XX ст. ватажки мали дерев'яні топирці, до яких прив'язувалися хусточки та квіти. Потім їх саджають за стіл і частують. Обирається старший ватажок, який керує весіллям. Ватаж-

ки розходяться запрошувати гостей. Традиційне запрошення таке: заходячи в дім, ватажок говорить: *«Вас запрошують молоді, їх батьки, посажені батьки та я наавтра на весілля до ... (вказує до кого), а післяавтра на "pripoi", (приходить хто хоче та продовжує святкувати весілля і в понеділок) на таку-то годину, в тому-то місці»*. Запрошені дякують ватажку. Після того як всіх запросили, ватажки збираються в молодого та «рапортують», що зроблено. Молодий їм дякує та частує [8. 1999. Т. 19, с. 16].

Отже, в обряді запросин переплітаються різні регіональні традиції. Тут спостерігається як особисте запрошення родичів молодими, так і через посередників (дружби, старости, батьки). Обряд зберіг архаїчні риси, такі як культ померлих прашурів, прощання молодії з громадою тощо. Як бачимо, в усіх селах, де проводилось дослідження особливостей весільного обряду, запросини на весілля мають деякі відмінності, але вони несуттєві і на загальний розвиток весільного обряду особливо не впливають.

В сучасних умовах на Буковині, як і по всій Україні, традиційні запросини гостей на весілля зазнали певних змін. Тепер поширеною формою запрошення у місті й на селі є весільна листівка. Найближчих родичів і односельців наречені запрошують особисто. Якщо у наречених є спільні знайомі, сусіди і т.д., то вони запрошують їх разом.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко В.К. Локальні особливості дівич-вечора у традиційному українському весіллі // Народна творчість та етнографія. 1984. № 4.
2. Весілля: У 2 кн. К., 1970.
3. Здоровега Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні. К., 1988.
4. Казимир Е.П. Из свадебных и родинных обычаев Хотинского уезда Бессарабской губернии // Этнографическое обозрение. 1907. № 1-2. С. 203.
5. Кожолянюк Г.К. Етнографія Буковини. Т. 2. Чернівці: Золоті литаври, 2001.
6. Кожолянюк О.В. Запрошення на весілля як елемент весільної обрядовості населення Буковини кінця ХІХ – початку ХХ ст. // Питання стародавньої, середньовічної історії, археології та етнології. Т. 2 (18). Чернівці: Прут, 2004. С. 192-204.
7. Лозинський Й. Українське весілля. К., 1992.
8. Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету. 1993-2005 рр.
9. Kaindl R.F. Die Hochzeitsfeier bei den Ruthenen in Berhometh am Pruth (Bukowina) // Globus. Sonder-Abdruck aus Band LXXXV. № 18, 1904.